

Helsinki 1.10.2018

Dnro 6130/93/2018

EDUSKUNTA

Perustuslakivaliokunta

asia: HE 52/2018 vp sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädännön muuttamiseksi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen johdosta

kuultava: tietosuojavaltuutettu

Pyydettyinä lausuntonani esitän kunnioittavasti:

Esitys on laadittu erinomaisesti ja siinä on hyvin perusteltu erityisesti EU:n tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 mukaisesti ehdotetut seikat.

Totean, että esityksen käsittelyä vaikeuttaa, ettei eduskunta ole vielä hyväksynyt nyt käsiteltävässä esityksessä viitattua kansallista tietosuojalakia (HE 9/2018 vp).

Olen tarkastellut käsiteltävänä olevaa esitystä seuraavasti:

Henkilötietojen ja erityisten tietoryhmien käsittelyn oikeusperuste

Esitys perustuu oikein sille lähtökohdalle, että käsittelyn pääasiallinen oikeusperuste on 6 artiklan c alakohta. Lisäksi esityksessä analysoidaan erinomaisesti suostumusta (6 art 1 kohdan a alakohta) ja muita mahdollisia, kysymykseen tulevia käsittelyn oikeusperusteita. Käsitykseni on, että esitys on myös Perustuslakivaliokunnan uusimman tulkintakäytännön mukainen.

Väärinkäytösrekisteri

Tietosuoja-asetuksen 10 artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyviä henkilötietoja on mahdollista käsitellä silloin kun se sallitaan mm. jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojaustoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

Esitystä on siis arvioitava edellytettyjen suojatoimien perusteella. Niitä olisivat mm.

- rekisterimerkinnän tekemisen tarkat edellytykset
- poistosäännökset tuomioistuin käsittelyn lopputuloksen perusteella
- tallennusaika (5 vuotta)
- tietojen käsittelijöitä koskeva salassapitovelvoite
- toimialaa koskeva sääntely ja valvonta

Nämä suojatoimet vastaavat toimialalla nyt olevien tietosuojalautakunnan luvan ehtoja.

Tietosuojavaltuutetun toimiston tietoon on tullut muutamia tapauksia, joissa on jouduttu arvioimaan lupaehtojen täsmällisyyttä.

Arvioni mukaan vakuutusyhtiöiden väärinkäytösrekisteriä koskevat esityksen kohdat muutoin vastaavat asetuksessa ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä omaksuttua.

Luovutussäännökset

Luovutussäännökset myös niiltä osin kuin arvioitavaksi tulisi alkuperäisestä käyttötarkoituksesta poikkeaminen on esitetty direktiivin 6 artiklan mukaisesti.

Automatisoidut yksittäispäätökset

Aluksi totean, että käsitykseni mukaan profilointi ja varsinaiset automatisoidut yksittäispäätökset ovat käsitteellisesti eri asioita. Tässä esitetään säädettäväksi automatisoiduista yksittäispäätöksistä eräiden vakuutuslajien osalta.

Automatisoiduista yksittäispäätöksistä on ohjausta tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 71 ja 72 kohdissa.

Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaan automatisoidut päätökset ovat mahdollisia silloin, kun ne perustuvat;

- välttämättömyyteen sopimuksen tekemistä tai täytäntöönpanoa varten,
- jos automaattiset päätökset on hyväksytty jäsenvaltion lainsäädännössä
- jos ne perustuvat rekisteröidyn suostumukseen.
- Erityisten tietoryhmien (ns. arkaluonteiset tiedot) kohdalla sovellettavaksi tulevat lisäksi yleistä etua koskevat vaatimukset.

Asiassa on siis ensin arvioitava, onko esityksessä arvioitu riittävästi muut viranomaisen päätöksenteossa huomioitavat vaatimukset.

Seuraavaksi on arvioitava, onko hallituksen esityksessä esitetyt suojatoimet, kuten se, että asian käsittelyyn sovelletaan hallintolakia, asetuksen mukaiset ja riittävät.

Kolmanneksi on arvioitava, onko muut tietosuojaperiaatteet ja velvoitteet riittävästi otettu huomioon esityksessä. Erityisesti kiinnitän huomioni tietojen minimoinnin periaatteeseen, koska käsitykseni mukaan automatisoidun päätöksentekojärjestelmän käyttö ei sellaisenaan oikeuta em. periaatteesta poikkeamaan.

Käsitykseni mukaan esitys on näiltä osin henkilötietojen suojan osalta hyvin perusteltu, eikä minulla ole tämän kohdan osalta huomauttamista.

Rekisteröidyn oikeus käsittelyn rajoittamiseen

Esityksen mukaan rekisteröidyn oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla) ei tulisi sovellettavaksi tilanteissa, joissa on kyse lakisääteisen sosiaaliturvan toimeenpanosta ja joissa rekisteröidyn vaatimus on ilmeisen perusteeton. Esitetty ei rajoittaisi rekisteröidyn oikeuksia nykytilaan verrattuna.

Rekisteröidyn oikeutta käsittelyn rajoittamisen (asetuksen 18 artikla) osalta on arvioitava, onko oikeuden poissulkeminen esitetyllä tavalla 23 artiklan tarkoittama välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide. Asetuksen johdanto-osa (67 kohta) ei anna paljoakaan osviittaa arvion tekemiseksi.

Esityksessä tätä rekisteröidyn oikeuden rajoittamista perustellaan mm. 23.1 artiklan e-alakohdalla.

Asetus ja sen taustalla oleva EU:n perusoikeuskirja johtaa esityksessä kuvatulla tavalla sen arvioinnin tarpeeseen, milloin kyseessä on oikeushenkilön oikeuksien suojaaminen tai tässä jäsenvaltion yleistä etua koskevat syyt. Ottaen huomioon nyt kysymyksessä olevan toiminnan luonteen, pidän käsittelyn rajoittamista tässä tapauksessa kuitenkin perusteltuna. Sen sijaan huomautan, ettei hallituksen esityksessä ole juurikaan avattu sanotun asetuksen 23 artiklan 2 kohdassa edellytettyjä säännöksiä.

Tällaisessa tilanteessa rekisteröity voi kääntyä tietosuojavaltuutetun puoleen, joten ”ilmeisen perusteeton” kriteeri tulisi viimeistään silloin arvioitavaksi.

Minulla ei ole muuta huomauttamista esityksen suhteen.